

1902–1908

JEDNA

Klárka a Petr

Před více než sto lety, v dobách, kdy se svítilo svícemi a plynovými lampami, kdy v obchodech byly dřevěné pulty a v ulicích jezdili koně, se narodila holčička. Nikdo kromě její maminky se z toho příliš neradoval. Její tatínek neměl děti rád, ani ty svoje ne, a Petrovi, jejímu bratrovi, byly teprve tři roky a nechápal, proč by lidí na světě mělo přibývat.

Ale její maminka radost měla. Pojmenovala dívčenko Klarisa, po své vlastní mamince, o kterou už přišla. „*Jasná a světlá*,“ šeptala své novorozené dceři. „To znamená tvoje jméno: *jasná a světlá*. Klárka.“

Když byly Klárce pouhé tři dny, její maminka zemřela. O té velké tragédii se povídala spousta věcí, a později, když se lidé upokojili a slzy v úzkém kamenném domě, kde se tak nepříhodně narodilo dítě a jeho matka tak nepříhodně odešla na věčnost, vystřídalý starostlivě zamračené pohledy, lidé některých řečí velmi litovali. Neboť, jak poznamenal tatínek novorozené holčičky (jeho poznámku však

nikdo neslyšel, tedy pokud nepočítáte sotva týdenní miminko), to bylo skutečně vrcholně nepříhodné. A pokud už se to muselo stát, pokud měla jeho žena zemřít, dodal zahořkle otec dítěte, byla věčná škoda, že novorozeně taky ne...

Do místnosti v tu chvíli našťestí nakráčel tříletý Petr a další zlá slova už otce vyřknout nenechal. Petr měl laskavější povahu než jeho otec. Prostě se jen chytil zábradlí kolébky a začal ječet.

„Jdi pryč, jdi pryč!“ křičel na zamklé děťátko. „Mámo, mámo, mámo, mámo, mámo!“

Nebohý Petr vřeštěl až do ochraptění. Připadalo mu, že takhle svou nespokojenost dává najevo už celou věčnost, ale přesto to nevzdal. Pokračoval v nářku ještě dlouho potom, co mu násilím sundali ručky z kolébky, odnesli ho do patra a předali jeho babičce.

„Tohle všechno je nad moje chápání,“ přiznal Petrův otec své matce, babičce obou dětí, když dorazila k nim domů. Po narození dcerky se co možná nejčastěji uchyloval do své kanceláře ve městě, kde v blaženém klidu dělal bůhvíco, jak dlouho to jen šlo. Domů nikdy nechodil přes příliš ochotně.

Ani jeho matka k nim nepřijela s největší ochotou. Dům v Plymouthu, kde žila její vnoučata Petr a Klárka, byl nevhodně daleko od jejího vlastního domova v Cornwallu, kde už s ní navíc bydlelo jedno nevyžádané vnouče, skoro-ale-ještě-ne-úplně sedmiletý Rupert, jehož rodiče odjeli do Indie. Když se babička ve spěchu vydala postarat o Petra a Klárku, zůstal Rupert v péči svého dědečka.

„Takové uspořádání není možné udržet dlouho,“ oznámila přísně svému synovi. „S Rupertem je tolik práce! Nechtělo se mi ho tam jen tak nechávat!“

„Mám za to, že nejlepší by bylo, kdybys vzala Petra a... ehm... to druhé... s sebou, až se budeš vracet do Cornwallu,“ pronesl Petrův otec hlasem plným naděje a nenápadně se kradl ke dveřím. „Takže by mohli vyrůstat se svým bratrancem, pěkně pohromadě. Bylo by to lepší,“ dodal, ačkoli nevysvětlil, pro koho přesně.

Jeho matka přesně takový návrh čekala, a měla na něj připravenou odpověď. Velmi rozhodně prohlásila, že by ani ve snu nepřipravila Klárku s Petrem o možnost vyrůstat s otcem. „I kdybych ve svém věku ještě měla pocit, že jsem schopná vychovávat tři tak malé děti...“

„Pětašedesát let není v dnešní době žádný věk,“ namítl v panice její syn.

„Mám problémy se srdcem a s koleny,“ odbyla ho rázně matka. „Tvůj nebohý otec má šelesty na hrudi. Ale,“ dodala, protože v očích jejího zděšeného syna se zablýskla bezprostřední hrozba sirotčince, „prozatím zde zůstanu a budu vám vypomáhat, jak jen to půjde.“

Aby mohla babička zůstat s Klárkou a Petrem, Rupert byl z Cornwallu odeslán do internátní školy. Následující zhruba rok se pak stará paní snažila zvládat pohovory se služebníky, požadavky svého opuštěného manžela, Petrovy záchvaty vzteku a Klárčiny bolesti z rostoucích zubů a naprostý nezájem otce obou dětí.

„Nejspíš truchlí,“ podotkla slečna Vaneová, která bydlela naproti přes ulici.

„Netruchlí,“ odsekla razantně stará paní.

„Pak je ten nebohý muž ještě stále v šoku.“

„Je sobecký,“ prohlásila babička. „A rozmazlený. Oba své syny jsem rozmazlila a teď nesu následky.“

„Paní Penroseová!“ zajíkla se zhrozně slečna Vaneová.

„Rozmazlený, sobecký, nevyspělý a nezodpovědný,“ přisadila si babička.

Slečna Vaneová se nervózně zachichotala a pronesla, že stará paní má velmi svérázný smysl pro humor.

„Když myslíte,“ utrousila babička a snad už postě toho odpoledne otřela Klárce bradu a vytáhla Petra z uhláku. Velice se jí ulevilo, když se k ní o pár dní později doneslo, že její opuštěný manžel dostal zápal plic.

„V celém Cornwallu není nikdo, komu bych ho s důvěrou svěřila k opatrování,“ sdělila otcí obou dětí. „Klárka už chodí a začíná mluvit. Petr se prakticky obstará sám. Našla jsem ti skvělou služebnou, která má děti velmi ráda, a teď už musím doopravdy domů!“

A pak se před Klárčinýma vytřeštěnýma očima, za doprovodu Petrova povykování „Babi! Vrať se! Vrať se, babi! Babi, babi, babi!“ a pohoršeně nevěřícího pohledu svého syna spěšně vydala na cestu domů, nejprve drožkou, pak vlakem taženým parní lokomotivou a nakonec koňskou bryčkou.

Naštěstí pro Petra a Klárku a jejich uzoufaného otce byl v té době skoro každý buď sloužící, nebo si sám sloužící najímal. Tak to zkrátka v životě chodilo. Následujících pár let se o děti starala pěkná řádka neustále se střídajících slu-

žebných, uspěchaných, reptajících, prchlivých, unavených, špatně placených žen, které se šouraly, dupaly, pobíhaly nebo se po špičkách plížily domem. Oháněly se košťaty, vařily v rendlících kaši, myly dětem ruce tvrdým žlutým mýdlem a otíraly jim tváře koutkem zástěry, nosily uhlí, vysypávaly popel, smažily kotlety, vytíraly podlahy, leštily boty, odháněly kočky a holuby, tahaly při česání za vlasy, k večeri chystaly mléko a okoralý chléb, klepaly koberce, sedaly si se vzdycháním a vstávaly s úpěním, štvaly otce dětí s každickým nádechem a výdechem – a odcházely, hned jak se jim povedlo najít práci, která by nebyla tak těžká.

Tapety v úzkém kamenném domě vybledly a nábytek se ošoupal, ale děti rostly jako z vody. Petr začal být tak otravný, že ho poslali do školy. Tam se přišlo na to, že je neobyčejně chytrý, a slečna Vaneová poznamenala, že nejspíš proto je tak strašlivě vznětlivý. Klárka otravná nebyla; měla hnědé vlásky a kulatou tvářičku a byla více méně spokojené dítě. Slečna Vaneová odnaproti přišla, aby ji pozvala do své nedělní školy.

„Klárka v Boha nevěří,“ oznámil jí devítiletý Petr, když jí otevřel dveře. „Řekl jsem jí, že není opravdový, že jo, Klárko?“

Klárka, která se bratrovi protáhla pod rukou, aby mohla slečnu Vaneovou pozdravit, s úsměvem přikývla.

„Nejspíš bych si o tom měla radši promluvit s vaším otcem,“ zapochybovala slečna Vaneová.

„Táta o tom nebude chtít slyšet,“ prohlásil Petr, a pak už k nim přispěchala paní Morganová, služebná, která u nich zatím vydržela nejdéle ze všech. Pleskla Petra mokrou utěr-

kou přes ruku, aby se pustil kliky, vytáhla Klárce palec z pusy, zahнала je do domu („Šup nahoru, oba! Pořád jste někde, kde nemáte co pohledávat!“) a řekla slečně Vaneové, že pan Penrose bude určitě rád, že Klárka nebude každou neděli aspoň hodinu tropit žádnou neplechu, takže ji k ní pošlou v něčem čistém, nebo zkrátka v něčem, co bude aspoň čistě vypadat.

A to byl začátek Dobrého skutku a křesťanské povinnosti dohlédnout na rodinu Penroseových, kterou na sebe slečna Vaneová vzala. Občas byla skutečně nápomocná, občas ne, ale často doháněla Petra k vzteklému vrčení.

„Myslím, že je jedním z těch lidí, co chtějí mít pocit, že jsou nějak užiteční,“ pronesl otec dětí směrem k paní Morganové. „Nabídla se, že pomůže té... Klárce... s oblečením. Na její babičku není spoleh, pořád trvá na tom, že chce žít jedině v Cornwallu. Slečna Vaneová je zcela neškodná. Nevidím důvod, proč by kdokoli takové uspořádání měl považovat za nevhodné.“

„Stoupá si ke mně moc blízko a smrdí po kočkách,“ postěžoval si Petr po jednom obzvláště ponurém odpoledni se slečnou Vaneovou.

„Po kočičím žrádle,“ upřesnila Klárka. „Jsou to játra. Vaří je. Vařila je, když jsem k ní šla, aby mi zabrala lem šatů.“ Klárka vzdychla. Už teď trpěla sousedčinou touhou pomáhat mnohem víc než bratr. Slečna Vaneová ji brala na dlouhé, mrazivé procházky, během nichž ji šeptem poučovala o tom, jak se způsobně chovat. Upletla jí pruhovanou šálu ze škrábavé vlny. A když paní Morganová sušila Klárčiny šaty nad kamny tak nešikovně, že je dočista sežehla,

ušila slečna Vaneová Klárce zbrusu nové šaty z ohavného zelenožlutého tartanu. Klárka musela nehybně stát na židli, zatímco kolem ní slečna Vaneová kmitala a tahala za látku a píchala do ní bezpočet špendlíků.

„Rozjíždějí se ti švy a ty hnědé knoflíky jsou pěkně hnusné,“ podotkl Petr, když sestru v nových šatech poprvé viděl. „Ale to bude nejspíš každému jedno.“

„Plete šálu i pro tebe,“ pověděla mu Klárka.

„Tak ať,“ opáčil Petr. „Hodím ji do řeky.“

„Nemůžeš přece do řeky hodit šálu, kterou ti upletla chudá stará paní,“ zhrozila se Klárka.

„Ale můžu. A chudá teda není. Ani není tak stará.“

Nicméně šestileté Klárce připadala slečna Vaneová opravdu stará, a stejně tak i všechny slečniny kamarádky. Dvě z nich vedly dívčí školu v nejvyšším patře dalšího vysokého holého domu. Říkalo se jim slečny Pinksovy.

„Jakéže slečny?“ přeptal se Klárčin otec.

„Slečny Pinksovy,“ odpověděla ochotně slečna Vaneová. „Jistě, zní to velmi zvláště. Jejich škola je rovněž velmi osobitá. Dbá na starosvětské hodnoty. Zmiňuji se o ní proto, že je prakticky za rohem. Domnívám se, že většina žáčků na školu nastupuje zhruba v tom věku, v jakém je teď Klárka.“

„Její babička mi taky zrovna říkala, že už je čas, abych holce našel školu,“ připustil Klárčin otec. A než se Klárka nadála, už stoupala po schodech do třídy slečen Pinksových ve třetím patře.

Bylo to první z mnoha takových stoupání za mnoho a mnoho let.

U slečen Pinksových bylo jen šeravé světlo a ulice se zdála velmi hluboko a na parapetech každé ráno ležely s nožkami nahore mrtvé mouchy masařky. Žačky každé odpoledne z dusivých výparů z kamen na olej, kterými se ve třídách topilo, slzely oči a bolely hlavy, takže bylo těžké udržet se vzhůru.

Ale jak pravil Klárčin otec, i kdyby se tam nic nenaučila, aspoň byla pryč z domu.